

INDUSTRIENS UTREDNINGSINSTITUT

Årsredogörelse för 1940

Styrelsen för Industriens Utredningsinstitut har under institutets andra verksamhetsår, 1940, utgjorts av:

Direktören J.S. Edström, ordförande,
Direktören U. Forsberg,
Bruksdisponenten K.F. Göransson,
Bruksdisponenten W. Johnsson,
Handelsrådet V. Lundvik,
Direktören F. Söderbäck samt
Direktören G. Söderlund.

Styrelsen har sammanträtt den 5 juni och 25 september.

Arbetet vid institutet har under 1940 i väsentliga delar kunnat bedrivas efter de huvudlinjer, som vid institutets grundande uppdroges för dess verksamhet. Givetvis har dock en anpassning av arbetsuppgifterna till de på grund av kriget ändrade förhållandena eftersträfvats och efter prövning av institutets styrelse genomförts. Vid sidan av de på längre sikt lagda utredningar, som pågått inom institutet, har i enlighet härmed ett vidgat utrymme beretts uppgiften att biträda de industriella organisationerna vid behandlingen av aktuella industripolitiska frågor. Slutligen har institutet bedrivit upplysningsverksamhet till främjande av de syften, som motiverat dess upprättande.

A. Långsiktiga utredningar.

1. Den under år 1939 påbörjade specialundersökningen rörande den svenska småindustrien har under 1940 förts vidare, varvid särskilt behandlats möjligheterna för upptagande av ny småindustriell tillverkning. Denna utredning, som även beaktat småindustriens organisatoriska förhållanden och kreditproblemen, har självständigt omhändertagits av amanuensen vid institutet Axel Carlsson. Frågan om underleveranser från småindustri till den större industrien har ingående studerats, varvid institutet haft förmånen påräkna ett mycket värdefullt bistånd av civilingenjören Erland

Waldenström, Sveriges Industriförbund. Under medverkan av Industriens Utredningsinstitut ha hithörande frågor avhandlats vid en konferens i Jönköping den 10 september 1940 mellan representanter för Sveriges Industriförbund och Småindustriens Centralförbund.

2. Sedan mars månad 1940 pågår inom institutet en större utredning rörande de norrländska försörjnings- och sysselsättningsproblemen under särskilt beaktande av industriens synpunkter. För denna utredning har inom institutet tillsatts en särskild kommitté, industriens norrlandsutredning, under ordförandeskap av överdirektören E. Lindeberg och med professor Th. Streyffert såsom sekreterare. Utredningen sammanhålls inom institutet, som tjänar såsom centralt kansli för densamma. Med denna kommitté ha expertsammanträden förekommit den 8 och 9 mars, 26 april och den 31 maj samt allmänt sammanträde den 12 och 13 november 1940. Novembersammanträdet ägnades åt en ingående sakbehandling av dels norrlandsfrågans principiella aspekter, dels frågorna om avverkningsberäkning, tillgodogörande av mindervärdigt virke och avfall inom skogsindustrierna samt försöksverksamheten på jordbruksområdet i Norrland. Sistnämnda sammanträde bevistades av ett 20-tal norrländska industri- och skogsmän. Avsikten är, att dylika allmänna sammankomster i fortsättningen skola hållas fyra gånger om året.

B. Utredningar i dagsfrågor

1. På krishushållningens område har inom institutet utarbetats ett antal översikter till belysande av de industriella omställnings- och anpassningsproblemen. Tänkbara riktlinjer för en samverkan mellan statmakterna och industriens organisationer i dessa frågor diskuterades sålunda i ett antal under sommarens lopp från institutet utgångna promemorior. Under september månad tog detta samarbete fastare former. Inom Industriförbundet tillsattes en särskild kommitté, industriförbundets produktionskommitté, med uppgift att i nära kontakt med Industrikommissionen verka för genomförandet av erforderliga omställnings- och effektiviseringsåtgärder inom industrien och att på så sätt bidra till att trygga den allmänna marknadens försörjning med vissa industriella produkter. Åt utredningsinstitutet, vilket medverkat vid kommitténs tillkomst, uppdrogs att verkställa ekonomiska och statistiska utredningar på skilda områden. För bedömande av handelsavspärrningens inverkan på försörjnings-

läget i fråga om industriella färdigfabrikat genomfördes en omfattande bristanalys, vilken delvis baserades på handelsstatistiska uppgifter, delvis på enquêtesvar. Materialet från denna undersökning delgavs, förutom produktionskommittén, även - i de delar det företrädesvis avsåg för småindustriell tillverkning lämpade produkter - de båda huvudorganisationerna på den mindre företagsamhetens område. Samma material har sedermera lagts till grund för propagandautställningar, som hållits på olika orter inom landet och som syftat att stimulera intresset för nya inhemska tillverkningar.

För produktionskommitténs räkning har därjämte verkställts ett flertal sammanställningar rörande produktions- och sysselsättningsförhållanden inom olika branscher.

2. I samband med nu berörda industriella undersökningar visar det sig önskvärt att även söka vinna en samlad överblick över föreliggande investeringsplaner inom den svenska industrien. För detta ändamål utgick under november månad från institutet en rundfråga till industriförbundets medlemmar, vari hemställdes om uppgift dels om deras faktiska investeringar under åren 1939 och 1940, dels angående planerade nya anläggningar och nyanskaffningar för år 1941. I samband därmed bereddes företagen tillfälle angiva eventuella investeringshämmande faktorer och uttala sig om möjligheterna och utvägarna för bemästrande av dessa. En preliminär redogörelse för denna översikt har intagits i höstens rapport från konjunkturinstitutet.

3. Inom institutet har under loppet av 1940 utarbetats en serie redogörelser för världshandelns förändringar under nu pågående stormaktskrig, varvid särskild hänsyn tagits till återverkningsarna för vårt lands vidkommande. Dessa undersökningar ha självständigt utförts av dr. phil. Eric Heinertz.

4. Doktor Heinertz har därjämte under höstens lopp verkställt en brett lagd undersökning rörande de tyska uttalanden och åtgärder, som syfta till en ekonomisk nyordning i Europa. Denna undersökning torde sannolikt utgöra den första mera inträngande analysen av ifrågakvarande ämne.

5. Vid utarbetande av de ekonomiska översiktterna för Industriförbundets och Arbetsgivareföreningens årsberättelser för år 1939 har institutet lämnat sin medverkan.

C. Åt institutets funktionärer meddelade offentliga utredningsuppdrag

1. Doktor Ivar Anderson har under den del av året, han förestod institutet, bl.a. varit av finansministern tillkallad att såsom sakkunnig deltaga i beredandet av frågorna om den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattnings samt krigskonjunkturskattens utformning.

2. Undertecknad har av finansministern varit tillkallad att, jämte annan person, verkställa utredning och framlägga förslag ifråga om särskild beskattning å lyxbetonade eller umbärliga varor.

3. Amanuensen Axel Carlsson har av handelsministern tillkallats såsom sekreterare i 1940 års hantverks- och småindustriutredning.

D. Upplysningsverksamhet

1. Föredrag i ekonomiska frågor ha av institutets funktionärer hållits i ett antal sammanslutningar å skilda orter. Bland dessa föredrag må här nämnas:

a. Av undertecknad: Den 22 oktober 1940 inför nationalekonomiska studentföreningen i Lund över ämnet Indexlönerns problem; den 25 oktober inför handelskammaren i Gefle över Den ekonomiska bakgrunden till omsättningsskatteförslaget; den 30 oktober inför folkpartiets stockholmsavdelning över samma ämne; den 22 november i nationalekonomiska föreningen i Stockholm över Den industriella produktionens och investeringsverksamhetens anpassningsproblem; den 7 december inför ingenjörsklubben i Falun över Ekonomiska synpunkter på industriens bostadsproblem samt den 19 december i radio över Industriella anpassningsproblem.

b. Av amanuensen Carlsson: Den 26 september 1940 inför handelsklubben i Gefle över ämnet Ersättningsproduktion och ny företagsamhet samt den 30 november å en av Sundsvalls fabriks- och hantverksförening anordnad norrlandskonferens över ämnet Norrländska sysselsättnings- och försörjningsproblem.

2. Den 6 och 7 april 1940 sammanträdde Näringslivets råd i Saltsjöbaden för överläggningar rörande aktuella ekonomiska frågor. Härvid medverkade institutet vid uppgörande av program, anskaffande av föredrags-hållare etc.

3. Det under föregående år inledda samarbetet med Radiotjänst, har fortsatt. I anslutning till institutets norrlandsutredning har en plan uppgjorts för en reportageresa till ett antal typiska småindustriorter i Norrland, varvid såsom mönster skall tjäna de tidigare i samråd med institutet anordnade liknande reportagen från sjuhäradsbygden och industrierna vid Motala ström.

4. Institutets förbindelser med pressen, ha under året utbyggt.

a. Den ekonomiska fackpressen (tidskrifterna Affärsekonomi, Affärsvärlden och Finanstidningen) har erhållit material från institutet. Institutets funktionärer ha därjämte publicerat uppsatser i Svensk Tidskrift och Ekonomisk Tidskrift.

b. Genom huvudredaktör Fredriksson i Finanstidningen har institutet upprätthållit regelbunden kontakt med ett 20-tal större landsortstidningar av borgerlig läggning, representerande en genomsnittlig dagsupplaga på mellan 300.000 och 400.000 ex. I regel har en artikel i veckan, vanligen av ledarekaraktär, tillhandahållits dessa tidningar. Därutöver ha de erhållit en å två ekonomiska översikter i månaden. Redaktör Fredriksson har härför från institutet uppburit ett honorar på 400 kr i kvartalet.

c. Såvitt gäller stockholmspressen har institutet kunnat glädja sig åt ett gott samarbete med i synnerhet Svenska Dagbladet, Nya Dagligt Allehanda och Stockholms-Tidningen.

d. För vissa frågor har det befunnits önskvärt att söka förbindelse även med den socialdemokratiska pressen. Detta har så till vida lyckats, som under höstens lopp såväl Socialdemokraten som Arbetet berett utrymme åt material från institutet. Därjämte träffades mot slutet av

året avtal med redaktören för tidskriften SAP-information om publicering av en artikelserie om den svenska småindustrin av amanuensen Carlsson.

e. Av i Stockholm placerade utländska presskorrespondenter har institutet haft nöjet samarbeta med företrädarna för ett antal schweiziska tidningar, särskilt Neue Zürcher Zeitung genom dess Stockholmsredaktör doktor Regensburger. Under hösten har institutet även knutit förbindelse med Frankfurter Zeitungs härvarande korrespondent, doktor Kobbert. Institutet har funnit båda dessa förbindelser vara av stort värde.

E. Institutets personal

har under året bestått av doktor Ivar Anderson, intill dess denne den 30 juni lämnade institutet för att övergå till annan verksamhet, samt därutöver - förutom undertecknad - dr phil. Eric Heinertz, amanuensen Axel Carlsson samt amanuensen Rolf von Euler. Såsom stenograf tjänstgjorde vid institutet t.o.m. den 30 juni fröken H. Berg. Sedan hennes tjänst under juli och augusti uppehållits av vikarier, knöts fr.o.m. den 1 september såsom stenograf till institutet fru E. Wennerholm; sedermera har ytterligare en stenograf, fru I. Malm, anställts. För vissa specialutredningar, översättningsarbeten m.m. har extra arbetskraft anlåtats. Detta har i synnerhet varit fallet under senare hälften av året, framförallt i samband med de omfattande arbetena för norrlandsutredningen.

F. Institutets ekonomi

Såsom bidrag till institutets verksamhet har Industriför-

bundet och Arbetsegivareföreningen överlämnat vardera Kronor 45.000.

Kostnaderna för institutets verksamhet under 1940 framgå av följande sammanställning.

I n k o m s t e r:

	<u>1:a halvåret 1940</u>	<u>2:a halvåret 1940</u>	<u>Hela år 1940</u>
Kontant i kassen	38:52	92:92	38:52
Saldo & checkräkning	<u>11.024:27</u>	<u>8.006:14</u>	<u>11.024:27</u>
	<u>11.062:79</u>	<u>8.099:06</u>	<u>11.062:79</u>
Sv. Arbetsegivare- föreningen	20.000:--	25.000:--	45.000:--
Sveriges Industri- förbund	20.000:--	25.000:--	45.000:--
Återbet. pensions- avgifter	570:--	815:29	1.385:29
Div. kontantinbetal- ningar i kassen	-	60:90	60:90
Ränta & checkräkning	-	<u>43:--</u>	<u>43:--</u>
	<u>40.570:--</u>	<u>50.919:19</u>	<u>91.489:19</u>
S:a	<u>51.632:79</u>	<u>59.018:25</u>	<u>102.551:98</u>

U t g i f t e r:

	<u>1:a halvåret 1940</u>	<u>2:a halvåret 1940</u>	<u>Hela år 1940</u>
Löner	32.174:98	20.280:--	52.454:98
Lokalhyra m.m.	2.563:91	2.238:41	4.802:32
Kontorskostnader, tele- fon och diverse	1.735:24	6.145:87	7.881:11
Särsk. utredningar	3.175:--	13.229:85	16.404:85
Resor, representation	1.000:--	2.644:50	3.644:50
Böcker, tidskrifter	308:45	329:45	637:90
Pensionsavgifter	<u>2.576:15</u>	<u>340:37</u>	<u>2.916:52</u>
	<u>43.533:73</u>	<u>45.208:45</u>	<u>88.742:18</u>
Kontant i kassen	92:92	109:88	109:88
Saldo & checkräkning	<u>8.006:14</u>	<u>13.699:92</u>	<u>13.699:92</u>
	<u>8.099:06</u>	<u>13.809:80</u>	<u>13.809:80</u>
S:a	<u>51.632:79</u>	<u>59.018:25</u>	<u>102.551:98</u>

Stockholm i februari 1941.

Ragnar Svanberg